

Begrunnelse for bruk av krav i kravspesifikasjonen i kombinasjon med tildelingskriteriet for klima og miljø med 20 % vekting.

Det følger av lov av 17. juni 2016 nr. 73 om offentlige anskaffelser (*heretter «anskaffelsesloven»*) § 5b at for kunngjøringspliktige anskaffelser «skal oppdragsgiver som vektet tildelingskriteriene, vekte klima- og miljøhensyn med minimum tretti prosent.» Hovedregelen er følgelig den samme som før lovendringen som trådte i kraft 1. juli 2026 - at det skal oppstilles et tildelingskriterium som vektlegger klima- og miljøhensyn med minimum 30 %. Unntak fra denne hovedregelen må begrunnes i anskaffelsesdokumentene.

Etter anskaffelsesloven § 5b annet ledd følger det at et tildelingskriteriet med 30 % vekting kan «erstattes eller kombineres med klima- og miljøkrav i kravspesifikasjonen dersom dette gir en bedre klima- og miljøeffekt.» Av bestemmelsen følger det at unntak fra kravet om 30 % vekting av klima og miljø kommer til anvendelse, dersom fastsettelse av klima- og miljøkrav i kravspesifikasjonen (*eller kontrakten*) gir en bedre klima- og miljøeffekt.

Unntaket gjelder i to tilfeller; (i) hvor det gir en bedre klima- og miljøeffekt å kun oppstille klima- og miljøkrav i kravspesifikasjonen, dvs. å erstatte tildelingskriteriet knyttet til klima- og miljø i sin helhet, og (ii) hvor et tildelingskriterium med lavere vekt enn 30 %, sammen med krav i kravspesifikasjonen gir en bedre klima- og miljøeffekt. Bruken av unntaksbestemmelsen krever at oppdragsgiver begrunner at det å stille krav har en bedre klima- og miljøeffekt.

«Klima- og miljøeffekt» er i forarbeidene til anskaffelsesloven § 5b definert som «positive eller negative virkninger for klimaavtrykket eller miljøbelastningen, jfr. Prop. 147 L (2024-2025) punkt 15.1 merknad til § 5b. Hva som må til for at krav i kravspesifikasjonen skal gi bedre klima- og miljøeffekt beror på en konkret vurdering i den enkelte anskaffelsen.

I den foreliggende anskaffelsen, som gjelder anskaffelse av totalentreprenør for gjennomføring av arbeider for ombygging av eksisterende gjenvinningsstasjon på Orkanger, er det største identifiserte klima- og miljøbelastningene;

1. direkte klimagassutslipp i form av fossildrevne maskiner og biler til massetransport,
2. indirekte klimagassutslipp knyttet til bruk av materialer, og da i all hovedsak betong, og
3. miljøbelastning knyttet til massehåndtering.

Med henblikk på å oppfylle formålet med kravene i anskaffelsesloven § 5b, om å redusere anskaffelsens samlede klimaavtrykk og miljøbelastning, vil det gi best klima- og miljøeffekt å iverksette egnede tiltak for å sikre bruk av utslippsfrie anleggsmaskiner og massetransport, stille krav om eller premiere bruk av lavkarbonbetong, og ivareta klima- og miljøhensyn knyttet til massehåndtering, med vekt på reduksjon av massetransport, uttak og forbruk av nye masser og forsvarlig håndtering av forurensede masser.

Oppdragsgiver har vurdert at markedet er modent med hensyn til å oppstille krav i kravspesifikasjonen knyttet til bruk av materialer, nærmere bestemt bruk av lavkarbonbetong. Dette vurderes å være et krav som tilnærmet alle

leverandører kan tilfredsstille. Ettersom tildelingskriterier etter sin natur er relative, mens krav vil være absolutte vil det å stille krav til bruk av lavkarbonbetong være den eneste måten å sikre reduksjon av anskaffelsens indirekte klimagassutslipp ved gjennomføring av kontraktsarbeidene.

Dersom det ikke oppstilles krav i kravspesifikasjonen knyttet til bruk av lavkarbonbetong vurderes det å være en reell risiko for at leverandørene ikke vil tilby dette, ettersom lavkarbonbetong er betydelig dyrere enn «ordinær» betong. Som nevnt er det vurdert at markedet vil kunne levere på et slikt krav i kravspesifikasjonen

Videre vil det å oppstille krav og/eller kriterier til utslippsfrie maskiner og massetransport være egnet til å redusere anskaffelsens samlede klimaavtrykk og miljøbelastning. I motsetning til for materialer, vurderes markedet man henvender seg til i denne anskaffelsen (lokale entreprenører) å være lite modent med henblikk på å stille krav til utslippsfrie maskiner. Markedet vurderes derimot å være i noen grad modent for å oppstille krav om en andel utslippsfri massetransport.

I tråd med ovennevnte er det besluttet å oppstille et tildelingskriteriet knyttet til andel utslippsfrie anleggsmaskiner og utslippsfri massetransport. For sistnevnte kombineres dette med et krav om at en andel av massetransporten – 20 % - skal foregå utslippsfritt. Andel utslippsfri massetransport over dette premieres under tildelingskriteriet klima- og miljø. Med grunnlag i ovennevnte vurdering av markedet er kombinasjon av krav og tildelingskriteriet vurdert å gi best klima- og miljøeffekt i den foreliggende anskaffelsen.

Som en del av tildelingskriteriet klima og miljø vil inngå en evaluering av leverandørens plan for massehåndtering, med vekt på reduksjon av massetransport, uttak og forbruk av nye stein- og grusressurser og forsvarlig håndtering av forurensede masser. Ettersom det her er tale om å anskaffe en totalentreprenør til gjennomføring av arbeider for ombygging av eksisterende gjenvinningsstasjon på Orkanger, er det ikke naturlig å stille krav knyttet til massehåndtering i kravspesifikasjonen. Det er derfor vurdert å gi best klima- og miljøeffekt å oppstille dette som en del av et tildelingskriterium knyttet til klima og miljø.

Etter dette er det oppdragsgivers vurdering at en kombinasjon av et tildelingskriteriet knyttet til klima og miljø med 20 % vektning, med krav i kravspesifikasjonen knyttet til materialbruk, som angitt ovenfor, vil gi best klima- og miljøeffekt i den foreliggende anskaffelsen. Dersom det ikke oppstilles krav i kravspesifikasjonen knyttet til bruk av lavkarbonbetong er det ikke gitt at leverandørene vil tilby bruk av lavkarbonbetong ved gjennomføring av kontraktsarbeidene. En kombinasjon av krav i kravspesifikasjonen og tildelingskriteriet knyttet utslippsfrie maskiner og massetransport, samt massehåndtering, med 20 % vektning vurderes derfor å gi en bedre klima- og miljøeffekt enn å kun oppstille et tildelingskriteriet med 30 % vektning.

Oppdragsgiver vil på bakgrunn av ovennevnte benytte unntaksbestemmelsen i anskaffelsesloven § 5b annet ledd, tredje punktum om å kombinere et tildelingskriteriet med konkrete klima- og miljøkrav i kravspesifikasjonen, da dette er vurdert å gi en bedre klima- og miljøeffekt for den konkrete anskaffelse. Den nærmere begrunnelsen for at unntaksbestemmelsen kommer til anvendelse på angjeldende anskaffelse fremgår ovenfor.